

nogometni prosvjetni klub tt. Ujlaki-Hirschler i sin. Sportski je život do danas postao doista bogat, a predstavljaju ga: Društvo za tjeleovježbu, Auto-moto društvo, Košarkaški klub, Kuglački klub, Sportsko streljačko društvo, Teniski klub, Nautički klub Fljojsar, Konjički klub Nikola Zrinski, Sportsko ribolovno društvo Štuka i Lovačko društvo Fazan. Sve je prepuno imena i života, planiranih ili održanih akcija.

Na kraju je uvršten popis stanovnika Donje Dubrave na dan 5. ožujka 2007. godine. Tako brzo objavljen popis jedinstven je u našoj historiografiji, no može korisno poslužiti.

Kao svojevrsan pogovor, Dragutin Feletar objavio je kraći rad »Najteže je pisati o zavičaju« u kojemu objašnjava kako se radilo na ovoj opsežnoj monografiji te se ispričava za izvjesne pogreške ili propuste. No, čitajući ovu knjigu, mislim da je takvih pogrešaka i propusta vrlo malo. Radili su je ponajbolji poznavatelji lokalne povijesti, od kojih su neki i emocionalno vezani uz ovaj kraj. U svakom slučaju, bit će mnogo više pohvala, nego pokuda, čak i onih koje će biti izrečene između četiri zida. Svakako da nije suvišna Feletarova zahvala brojnim dobravskim obiteljima koje su autorima stavile na raspolaganje bogat slikovni i ostali materijal. Svakako se može reći da je ova knjiga nastala zajedničkim radom Dobrovčana, autora i zaposlenika Izdavačke kuće Meridijani. Samo se slogom moglo stvoriti ovakvo djelo o jednom manjem mjestu u Hrvatskoj.

Treba spomenuti i likovnu opremljenost knjige koja je prepuna prelijepih i kvalitetnih slika što nam daju gotovo potpunu spoznaju o životu ovog mjesta u prošlosti. To je hvalevrijedan izdavački i znanstveno-istraživački pothvat u najboljem smislu te riječi.

Knjiga je istodobno poticaj da Donja Dubrava postane vodeća općina po kvaliteti življenja u svom okruženju, kako je to istaknuo njezin načelnik Marijan Varga u svom predgovoru, uputivši poziv sugrađanima da pomognu u prikupljanju materijala za pisanje monografije. U tome je naišao na velik odaziv pa to u mnogočemu čini ovu knjigu ne samo zajedničkim djelom spomenutih autora, nego i knjigom u kojoj je sudjelovanje Donjodubrovčana izraženo na mnogo načina, od novčanih potpora do davanja dokumentacije.

Samo pisanjem ovakvih monografija moguće je složiti vrijedne kamenčiće u mozaik složene i još uvijek nedovoljno istražene hrvatske povijesti jer dok nemamo monografija svih važnijih mjesta, ne možemo izraditi ni pravu sintezu hrvatske povijesti. Barem ne onu koja će moći izdržati svaku kritiku i koja će biti izvan svake politike.

Mira Kolar-Dimitrijević

TOMISLAV MARKUS. EKOLOGIJA I ANTIEKOLOGIJA. KASNA TEHNIČKA CIVILIZACIJA I MOGUĆNOSTI RADIKALNOG EKOLOGIZMA. HRVATSKO SOCIOLOŠKO DRUŠTVO - ZAVOD ZA SOCIOLOGIJU FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, ZAGREB, 2004.

Ovu knjigu možemo shvatiti kao interpretaciju problema vezanih uz prikazivanje problematike ekologije u društvenom kontekstu. Važno je napomenuti kako je osnovno obilježje autorova pristupa gledište dubinske ekologije. Srž knjige je kritika tehničke civilizacije,

odnosno industrijskog društva, hiperpopulacije, hiperproizvodnje, konzumizma, onečišćenja itd. Kako je riječ o iznimno opsežnom i složenom djelu, u ovom prikazu zaustavljamo se na osnovnim dimenzijama spomenute kritike i relacija kojima su te dimenzije povezane.

U prvom dijelu knjige, *Ekologija i tradicija. Uspon tehničke civilizacije*, autor prikazuje različitost života u tradicionalnim i industrijskim društvima. U tradicionalnim društvima prevladavala je statična slika čovjeka i svega što je postojalo. Vrijeme je teklo relativno sporo, primarno okrenuto prošlosti i cikličkog karaktera, kakvo objektivno postoji u prirodi s izmjenama godišnjih doba, dana i noći. U tim socijalnim okolnostima život je bio uglavnom u skladu s prirodom. Kada je riječ o ekološkoj dimenziji življenja, tradicionalna društva karakteriziraju niska razina entropije, niska razina tehnike i uvjerenje da je čovjek dio prirode, a ne prirodi postavljen (uzdignut!) nasuprot. Možemo zaključiti kako, čak i da je htio, čovjek nije mogao uspostaviti ekološki destruktivnu djelatnost jer nije posjedovao glavno oruđe te destruktivnosti - tehniku. Ipak, »usponom i pobjedom moderne civilizacije sve se promijenilo. Za modernog čovjeka postoje dva ovostrana svijeta: ljudsko društvo ispunjeno ljudskim tvorevinama i 'priroda' kao nešto odvojeno od ljudskog društva.« Ovo shvaćanje utemeljeno je, kako naglašava autor, »Baconovim programom jer se ljudsko društvo shvaća kao subjekt koji 'osvaja' i 'upravlja' objektom, tj. ne-ljudskim bićima i predmetima« (str. 20). Riječ je o uspostavi dualizma koji ima nebrojena očitovanja, a sva utemeljena na kvalitativnoj nepribliživosti čovjeka i prirode. Riječ je također o konstituiranju antropocentrizama u čijoj je srži uvjerenje da čovjek nije izravno dio prirode, nego je nad nju postavljen. U tim okolnostima priroda je samo resurs sirovina ili odlagalište otpada. Autor oslonce antropocentrizma nalazi u kršćanstvu te Baconovu i Painovu programu. Kada je riječ o kršćanstvu, autor smatra kako je tek pomoglo provedbu Baconova programa, drugim riječima ono se ne može izravno smatrati osloncem antropocentrizma.

Jedan od najvažnijih oslonaca tehničke civilizacije je napredak. Autor u drugom poglavlju, naslovljenom *Mit o napretku*, nastoji rekonstruirati koje su dimenzije tog mita. U ovom sklopu analize nastanka tehničkog društva vidimo niz bitnih obilježja. Primarno je riječ o industrijalizaciji koja uzrokuje urbanizaciju, koja pak uzrokuje demografski rast, koji uzrokuje potrebu stvaranja novih društvenih institucija, što opet uzrokuje omasovljenje življenja. Posljedica svega toga jest disfunkcionalnost čovjekova življenja stvaranjem uvjerenja da napredak i mehanizacija mogu riješiti sve probleme čovjeka. Tradicionalno kao nazadno suprotstavljeno je modernom kao naprednom, i to na način da je ono prvo loše, a ovo potonje dobro. To je paradigma tehničkog društva koja je u mnogome dominantna još i danas. Važan aspekt ovih problema jest razvoj tehnike: od parnog stroja do svemirskih letova i genetskog modificiranja organizama. Tehnički čovjek crpi svoju osobnu i društvenu »sreću« iz osjećaja da je tehnika svemoćna i osnovno obilježje superiornosti. Drugim riječima, tko posjeduje tehniku, taj vrijedi, a tko ne - bilo priroda ili kulture »divljaka« - ne vrijedi, osim u instrumentalnom pogledu kao resurs tehničkog čovjeka. Sljedeći aspekt tehničkog življenja je proizvodnost jer koja bi inače bila vrijednost tehnike? Proizvodi se da bi se trošilo, i to u masovnim razmjerima. Potrošnja je tako dimenzionirana da bi trebala proizvesti užitak, a ako ne donosi užitak, treba trošiti više da bi se on postigao. Riječ je nadalje o sakralizaciji tehnike. Autor napominje, gledano ekološki, da koncept napretka nema nikakvog smisla

budući da je misao napretka linearnost, a misao prirode cirkularnost. Napredak tako s jedne strane dimenzionira potrebe koje ne može zadovoljiti, a s druge podiže ekološku entropiju. Važan aspekt ovako shvaćenog društva je demokracija koju autor ponajprije promatra kao omasovljenje i intelektualno istraživanje koje uglavnom ima negativne učinke po prirodu jer je također utemeljeno na baconovskim paradigmatama. Ovdje dolazimo do konkretnog pitanja: ima li tehnička civilizacija budućnost?

Idući tragom mogućih odgovora, autor u poglavlju *Anatomija antičkološkog društva* analizira nekoliko aspekata koje možemo promatrati kao gradivne elemente antičkološkog društva. U prvom redu je riječ o odnosu evolucionizma i specističke hijerarhije. Evolucionizam ide u smjeru raskidanja dimenzija antropocentrizma i pozicioniranja čovjeka u prirodne okvire. S druge strane specizam, čiji je glavni konstruktivni element hijerarhičnost, prikazuje čovjeka kao vrhunac postojanja, dok sve ostale oblike života prikazuje kao podložne čovjeku, a njihovo postojanje kao sredstvo podržavanja života čovjeka. Hijerarhizacija života je jedna krajnost jer stvara prevelik jaz između čovjeka i drugih vrsta, a reduciranje razlika na kvantitetu je druga krajnost ako je povezujemo s nekim oblikom determinizma i negacijom čovjekovih mogućnosti da izgrađuje sebe kao duhovnu i etičku osobu. Nadalje autor ističe antropocentrički koncept specističke hijerarhije koja se može utemeljiti samo »izborom subjektivnog, proizvoljnog i jednostranog kriterija - jezika, govora, (samo)svijesti, razuma, besmrtno duše itd., koji treba potvrditi ono što se a priori dokazuje - ljudsko prvenstvo. Među vrstama ne postoji *vrijednosna* hijerarhizacija jer su vrijednosti ljudski fenomen, ali to ne znači da u prirodi ne postoji nikakva hijerarhizacija, i to ne samo na razini vrsta. U slučaju vrsta postoje *objektivni* kriteriji specističke hijerarhizacije, ali oni negiraju koncept ljudskog prvenstva. Prvi takav objektivni kriterij je važnost određene vrste za održanje temeljnih bioloških i ekoloških ciklusa (str. 102). Kritiku takve pozicije autor naziva animalizmom (u potpoglavlju *Mogućnosti i ograničenja animalizma*) te smatra da je animalistička problematika stekla vrlo brzo priličnu podršku šire javnosti. Riječ je o nizu pokreta koji promiču prava i dobrobit životinja, osobito viših sisavaca, i zagovaraju prestanak industrijskog uzgoja životinja, pokusa na životinjama te bilo kakvu upotrebu životinja u ljudske svrhe. Iako su, kako napominje autor, »rastući ekološki problemi pomogli povećanju zanimanja za ekološku problematiku kod jednog dijela javnosti, oni su bitno različiti, i to ne samo u smislu da se ekolozi zanimaju za vrste i ekološke sustave, a animalisti za pojedinačna bića. U postojećem društvu nemoguće je očekivati bilo kakvo znatno poboljšanje ekološkog stanja bez radikalne promjene u ljudskom ponašanju. Takva radikalna promjena, barem tako izgleda na površini, nije potrebna u slučaju animalističke problematike« (str. 128). Autor ove pozicije ne smatra značajnima budući da ne diraju u samu srž problema, a to je Baconov program. U tom pogledu ovi pokreti ostaju u okvirima tehničke civilizacije. Jedno od značajnih ograničenja animalizma jest promicanje općeg vegetarijanstva koje je socijalno i ekološki neprovedivo. U pitanju je i proizvodnja hrane biljnog porijekla koja se često uzgaja »industrijski« i isto tako na štetu prirodne cjelovitosti. Drugim riječima, radi se o partikularnosti, a destruktivnost tehničke civilizacije treba cjelovita rješenja.

Tragajući za rješenjima (u potpoglavlju *Od svemirske utopije do planetarne mape*) koja bi mogla smanjiti destrukciju izazvanu tehničkom civilizacijom, autor prikazuje jedno od

mogućih rješenja nazivajući ga svemirskom utopijom. Riječ je o uvjerenju kako je čovjek dovoljno tehnološki sposoban da se, nakon što u potpunosti uništi Zemlju, preseli na neki drugi planet ili u neku drugu galaksiju. Autor naglašava kako su ova uvjerenja tek snovi utemeljeni na prije spomenutoj iluziji o svemoći tehnike. Iznimno snažan i štetan pritisak čovjeka na okoliš možemo, prema autorovim riječima, usporediti sa zloćudnim tumorom. Drugim riječima, svemirska utopija nije rješenje. Važno je napomenuti kako je i globalizacija dio ovog sklopa, a ona, smatra autor, ima ulogu u proširenju destrukcije u našem vremenu. Ta je uloga izrazito negativna. Sve upućuje na to da nastavak tehničke ekspanzije u konačnici vodi u propast tehničke civilizacije, a možda i ljudske vrste. Već je i sam izraz *kasna* tehnička civilizacija sugestivan jer naznačava njezin kraj. Ovdje je uputno osvrnuti se na sintagmu o gospodaru prirode. Autor se pita: »ako današnji čovjek doslovno svake sekunde ovisi o normalnom odvijanju klimatskih i ekoloških ciklusa, jednako kao i njegovi preci prije nekoliko tisuća ili milijuna godina, kakav je on gospodar prirode? Kako može vladati prirodom ako svake sekunde ovisi o njoj i ako sve upućuje da je ovisan o njezinim ograničenjima, želio to priznati ili ne? Čovjek bi mogao postati gospodar prirode samo pod uvjetom da ju je stvorio i da može postati potpuno nezavisan od nje, a to je nemoguće. Misao o dominaciji nad prirodom ili o posjedovanju prirode sve je slabija budući da proturječi osnovnim životnim uvidima. Ono što se pogrešno nazivalo 'osvajanje prirode' ili 'stjecanje vlasti nad okolišem' zapravo je bilo povećanje razine tehničke manipulacije s nekim - anorganskim i organskim - komponentama okoliša. To, međutim, nije bilo 'vladanje' jer takva djelatnost povećava ukupnu entropiju, kaos i dezintegraciju, što isključuje kontrolu. Slično tome, povećanje podataka o ljudskim neurološkim aktivnostima i mogućnosti njihove manipulacije očito nisu isto što i stjecanje kontrole nad stresovima, frustracijama i neurozama, već upravo suprotno« (str. 189).

Kao moguće odgovore na destruktivnost tehničke civilizacije, u potpoglavlju *Oblici reformističkog ekologizma* autor spominje nekoliko socijalnih događanja. Prvo su ekološki pokreti i »zaštita okoliša«. Prvi nastaju kao rezultat svijesti da je tehnička civilizacija destruktivna i da ta destruktivnost vodi prema nestanku čovjeka. Ovdje nije riječ o zaštiti života općenito, nego o očuvanju čovjeka ili, kako kaže autor, nije riječ o kritici i promjeni Baconova programa, nego o modifikaciji sa sržnim prihvaćanjem. Već je i naznaka (»zaštita okoliša«) dana u navodnicima sugestivna jer se ovdje živi svijet još uvijek prikazuje kao ljudski resurs stavljen čovjeku na volju. Drugim riječima, radi se samo o perpetuiranju antropocentrizma jer »održivi razvoj« uopće ne dovodi u »pitanje temeljni sustav vrijednosti, svjetonazor i način života u tehničkoj civilizaciji, prije svega profilerski materijalizam i masovni konzumizam kao mjerila 'dobrog života', nego traži samo njihovo smanjenje zbog 'ekoloških ograničenja'« (str. 198 - 199). Sljedeći element je ekopaternalizam kojim se želi uspostaviti starateljstvo čovjeka nad cjelokupnom prirodom, ali i trajno ga zadržati, tako da neljudski entiteti zadrže status djece ili maloumnika. To je, kako dodaje autor, besmisleno jer priroda je takva kakva treba biti i nije joj potreban nikakav staratelj koji bi težio proširenju načela infantilnosti, koje je dosad vrijedilo za kućne ljubimce, na sve ne-ljudske vrste. Privlačnost ekopaternalizma »sastoji se u tome što, poput tehničkih inovacija, ne traži radikalni raskid s postojećim ustrojem i dominantnim načinom života, dakle zadržava privid veće realnosti i povlašteno

mjesto čovjeka u prirodi (osjećaj moći), a istovremeno ne *zatvara* oči pred ekološkom krizom i pruža lažnu nadu u njezino zaustavljanje. Želi se zadržati iluzija čovjekova gospodstva i (navodno) neograničena vlast nad svim drugim vrstama te ujedno izbjeći ekološka katastrofa. Nudi se jedan globalan koncept koji zadržava *status quo*, obećavajući istovremeno rješavanje najvažnijih problema« (str. 211). Posljednji element kritike je neomaltuzijanizam, odnosno obnovljeno uvjerenje Th. Malthusa, engleskog svećenika i ekonomista, kojim se želi naglasiti višestruko povećanje populacije i nedovoljna dostupnost hrane za sve. To je osobito osjetljiv element kritike jer govori o ljudima kao o teretu življenja. Ipak vrijedi ponoviti da je velika populacija jedan od središnjih elemenata pritiska na okoliš i stvaranja ekološke entropije. Posljednje poglavlje ovoga dijela knjige posvećeno je kritici ljevičarskih ekoloških doktrina u kojima autor prikazuje dimenzije odnosa kroz termine »mase«, »elite«, »manipulacije«, »javnosti«, »demokracije«, »konzumizma« itd. Napomenimo samo da autor značajnu pozornost posvećuje prikazu i kritici ljevičarskih ekoloških doktrina.

U posljednjem poglavlju, *Više-nego-ljudski-svijet: obrisi ekologije budućnosti*, autor produbljuje i poentira svoju kritiku tehničke civilizacije. Ekologija upozorava na apsurdnost tehničke civilizacije te prikazuje nužnu povezanost čovjeka i prirode. Važno je napomenuti da je moderna civilizacija u biti antikonzervativna jer teži što bržim i što učinkovitijim promjenama. Još jedna značajka tehničke civilizacije jest prezir prema drugim kulturama i neindustrijskim društvima. Posljednja komponenta koju ovdje spominjemo jest dualizam čovjeka i prirode, koji smo već isticali. Ovdje počinje ekologija koja traži preispitivanje svih modernističkih doktrina i u tom je pogledu ekologija doista subverzivna znanost. Osnova radikalne ekologije, prema autorovim riječima, »izražena je u uvjerenju da se ekološka kriza — ili ekološka katastrofa, ovisno o perspektivi — ne samo ne može riješiti unutar postojeće civilizacijske paradigme, nego se mora stalno pogoršavati jer je tehnička civilizacija nastoji riješiti na najgori mogući način: intenziviranjem tehničke ekspanzije i anti ekološke djelatnosti. Nemoguće je rješavati probleme unutar paradigme ili svjetonazora na čijoj su osnovi stvoreni« (str. 264). Važan aspekt ovdje igra shvaćanje divljine, bilo kroz divljinu - resurs ili kroz divljinu - još netaknutu prirodu (što je uvijek dimenzija paternalizma, pa čak i antropocentrizma). Jedno od značajnih problemskih područja jest ono opisano parom suprotstavljenih pojmova antropocentrizam i ekocentrizam. Riječ je o pokušaju izmještanja čovjeka iz središta postojanja i usmjeravanju čovjekove odgovornosti na druga bića. Važno je istaknuti da određenje tog odnosa kao nasilnog procesa nije jednoznačno jer nasilje postoji i u prirodi. Ekologija ide putem prikazivanja važnosti svih organizama za održavanje života, pa je ona po definiciji biocentrička. Drugi aspekt koji ide u prilog biocentrizma evolucionističkog je karaktera, a govori kako najviši organizmi nisu ujedno i najvažniji, barem ne najvažniji za očuvanje života. Treba naglasiti da je proturječno zastupati ekološko društvo i visokorazvijenu tehniku. Važan je aspekt i proces demokracije, ali ne kao vladavine neprosvijedenih masa, nego kao proces koji bi težio smanjenju destruktivnosti, osobito kao protimbu bilo kakvom diktatorskom i totalitarnom sustavu. Važno je uvijek isticati činjenicu da planet može bez čovjeka, ali čovjek ne može bez njega. U tom pogledu uvijek treba iznova podvrgavati kritici sve društvene djelatnosti i promjene. Čini se da u tom procesu ekologija - ovako kako je prezentirana u ovoj knjizi - može biti od velike koristi. Ili, kako ističe autor, danas, na početku 21. stoljeća,

»tehnička civilizacija izgleda jača nego ikada, tehnika potpuno zasjenjuje sve druge oblike ljudske egzistencije, a tehnički čovjek svuda slavi svoje carstvo. U ime napretka bezbrojne vrste se istrebljuju, mora i oceani se truju, zrak, voda i hrana se zagađuju, kida se mreža života, buldožer nazvan planetarna tehnička civilizacija gazi sve pred sobom. Novovjekovni *subiectum* svuda pruža svoje nezasitne ruke, radna životinja marljivo radi da bi uživala u napretku i blagostanju, tehnički ne-svijet zamračuje svaki ne-tehnički pristup svemu živućem, ljudska zvijezda sja nad Zemljom jače nego ikada. No, kako nas uči mudrost Istoka i Zapada, drevna evolucijska mudrost prirode, za sve postoji vrijeme življenja i vrijeme umiranja, vrijeme opstanka i vrijeme nestanka. Sto zvijezda jače sja, brže se gasi. U svojim temeljima život na Zemlji nesmetano protječe, potpuno nesvjestan 'velikog trenutka čovjeka' i protjecat će još dugo nakon što nestane zadnji trag uspomene na njega, Geja će još dugo nastaviti živjeti, prelijepa plava kugla još će dugo obasjavati vječnu tamu svemira. S ljudskom vrstom ili bez nje, za ekologu nije najvažnije pitanje« (str. 328).

Ovdje je riječ o značajnom prilogu istraživanju odnosa čovjeka i okoliša u socijalnom okviru. Čitatelji u ovoj knjizi mogu naći niz poticaja za daljnja promišljanja i istraživanja. Ipak, vrijedi napomenuti kako su mnogi elementi kritike suviše radikalni da bi bili opće prihvatljivi (slično autor tvrdi o teorijama koje naziva animalizmom), što može izazvati niz prijevora. U svakom slučaju, ova je knjiga uistinu vrijedna za istraživače mnogih područja, uključujući i ekohistoriju.

Tomislav Krznar

TOMISLAV MARKUS. DUBINSKA EKOLOGIJA I SUVREMENA EKOLOŠKA KRIZA. JEDAN BIOEKOLOŠKI PREGLED. HRVATSKO SOCIOLOŠKO DRUŠTVO - INSTITUT ZA DRUŠTVENA ISTRAŽIVANJA - ZAVOD ZA SOCIOLOGIJU ODSJEKA ZA SOCIOLOGIJU FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, ZAGREB, 2006.

Za razliku od prethodne knjige (Tomislav Markus: *Ekologija i anti-ekologija. Kasna tehnička civilizacija i mogućnosti radikalnog ekologizma*. Hrvatsko sociološko društvo - Zavod za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2004.) koja je išla u smjeru općenite kritike tehničke civilizacije, ova je knjiga više orijentirana na prikaz dubinske ekologije, ali s istim gledištem, a to je pokušaj prikaza destruktivnosti tehničkih društava. Ta se destruktivnost odvija na dva područja: kao destrukcija prirode i kao destrukcija čovjeka. Važan aspekt promišljanja prezentiranog u ovoj knjizi vezan je uz spoj darvinizma i dubinske ekologije. Ovaj prikaz zamišljen je kao odgovor na pitanja što je dubinska ekologija i kako je vidi autor ovoga djela.

U poglavlju *Povijesni uvjeti nastanka dubinske ekologije* autor polazi tragom odgovora na pitanje kako je nastala dubinska ekologija. Važno je napomenuti da je »nemoguće razumjeti povijest različitih ljudskih društava bez njihove ekološke osnove i uključenosti u temeljne ekološke procese - bez njih oni uopće ne bi mogli postojati. Ekohistorijska istraživanja, koja obuhvaćaju i antropologiju, arheologiju i historijsku sociologiju, ukazala su da su veliki

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen V. / Broj 5
Zagreb - Samobor 2009.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Cambridge, UK), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Silvije Jerčinović (Križevci, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Zagreb, Hrvatska), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Grafički urednik / Graphic design:

Alojz Zaborac

Prijelom / Layout:

Meridijani, Hrvoje Herceg

Lektura / Language editing:

Aleksandra Slama i Dražena Santini

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2009.

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije
